

Våke- netter i fjøset

Kontinuerlig overvåking og lange netter i fjøset er vanlig kost når årets lamming setter i gang hos Geir Amundsen på Haukenes.

Utenfor dørene oppfører været seg slik det kun kan gjøre i Vesterålen. Sol og regn om hverandre, mens inne i fjøset til Geir Amundsen på Haukenes er de godt i gang med vårens vakreste eventyr. 170 vinterforete sauer er nesten ferdige med årets lamming, og både Amundsen selv og kona Anne Vollebu har hendene fulle med å overvære fødslene.

- Nå er det 25 sauer som ikke har lammet ennå. Det nyeste lammet kom akkurat da du gikk inn døra her, forteller Geir Amundsen idet han tar imot VAs utsendte inne i fjøset.

Satser på sau. For 23 år siden, i 1991, kjøpte Amundsen og kona småbruket på Haukenes. Den gang holdt de egentlig på med storfe. Ønsket var å kjøpe gården de drev da, men der fikk de nei. Plutselig begynte de å tenke på å flytte fra Vesterålen. De så seg om etter gårder til salgs blant annet i Salten, Steigen og på Helgeland. Etter hvert kom de over småbruket på Haukenes og slo til. Ikke bare måtte de flytte fra én gård til en annen. De måtte også skifte beite hva dyr angikk. Nå var det sau for alle pengene.

- Det ligger veldig godt til for sauehold i Vesterålen. Det fin-

nes nesten ikke rovdyr, det er gode beiteområder og vi har et godt fagmiljø, sier sauebonden.

Rundt oss løper små nysgjerrige lam. Enda ikke helt stødige på labben, men med ungdommelig mot løper de rundt for å utforske det de kan inne i fjøset. Dog ikke langt unna matmor.

Økologisk. For fire år siden kom de til et veiskille på Haukenes. Da var de oppe i vel 350 vinterforede sauer, men regler om hvor stort areal per sau gjorde at de måtte tenke nytt. For å få plass til saueene måtte de bygge ut fjøset, noe som ville bli en svært kostbar affære. De valgte derimot å gå en annen vei, nemlig økologisk.

- Vi tok et valg, og vi valgte å begynne med økologisk drift. Når man skal drive økologisk er det et krav om 1,5 kvadratmeter per sau. Vi hadde lyst til å prøve på det, og til nå har det gått bra. Vi er enda inne i en prøveperiode, så noen konklusjon har vi ikke fått gjort oss opp noen mening om. Ellers er det noen andre utfordringer når man driver økologisk, da når det gjelder grovfôr, dyrking av mark og diverse andre ting. Vi har for eksempel ikke tilgang på kunstgjødsel. Derfor må vi gjøre endringer med gjødslingen av jorden samt

Snart ferdig: Sauene til Geir Amundsen på Haukenes er snart ferdige med årets lamming.

dreneringen slik at vi får marka til å gro best mulig, forteller Amundsen.

Lam. Fra 25. april til rett etter 17. mai er det full fokus rettet mot lammingen, noe som innebærer lange timer i fjøset og særdeles lite nattesøvn.

- Under lammingen bruker vi å legge oss i fjøset og sjekke hver time hvis det er rolig. Man blir litt utranglet etter hvert. Du kan jo si at det er et sikkert vårtegn når lammene løper rundt ute på engene. Vi er like spente hvert år. Det som er viktig er at vi får de ut fortest mulig. Det har med sykdommer å gjøre. Lammene er mer eksponert for sykdom når de er inne i fjøset.

Før sauen føder har bonden allerede tatt ultralyd av magen slik at de vet hvor mange lam hver sau får. Som en regel vil Amundsen at hver sau skal ha to lam å konsentrere seg om. Hvis en sau får kun ett lam, men en annen får trillinger, da blir den ene av trillingene gitt over til sauen som fikk ett lam.

- Målet er at alle saueene skal ha to lam, og vi slipper ikke sauen til fjells hvis den har trillinger. Det har noe med at moren skal klare å fore opp alle lammene, forklarer Amundsen.

Han forklarer videre at de er

snare med å gi lammene råmelk med en gang de blir født.

- Lammene er ikke født med de naturlige antistoffene, men ved å gi dem råmelk får vi det i dem gangsket fort. Et lam trenger rundt én liter råmelk om dagen de første dagene.

Hos saueene på Haukenes er det åtte som har ett lam, mens det er 35 som har eller kommer til å føde trillinger.

Om ikke mange ukene er det tid for de nyfødte lammene å slippe ut fra fjøset hvor de først så dagens lys, og ut i fjellet på sommerbeite.

- Mellom 20. mai og 1. juni slipper vi saueene ut i fjellet. Vi kjører dem på henger til Slottnes, hvor vi også henter dem litt utpå høsten.

Lokal mat. Lammene til Amundsen er en del av Vesterålsmat, som etter hvert har blitt et velkjent leverandør av kvalitetsmat fra Vesterålen. Sammen med ett par andre sauebønder i regionen leverer han kjøtt til «Det eventyrlige Vesterålslammet», som kommer i butikkyllene rundt i regionen.

- Folk er blitt mer og mer opptatte av hva de spiser, og jeg har fått flere tilbakemeldinger fra folk som forteller at de synes det er morsomt å vite hvor maten

kommer fra.

Du nevnte tidligere at det er et godt fagmiljø i Vesterålen. Hva mener du med det?

- Vi er mange bønder som samarbeider om både sanking, utstyr og hjelp ellers. Det gjelder også faglige råd og diskusjoner oss imellom. Så er vi flere som er med i Vesterålsmat. Det begynner å stå på egne ben nå. Vi hadde et godt år i fjor og det er kommet på plass en distributør. Jeg føler at vi nå kan ekspandere ut til andre regioner med produktet, for eksempel Harstad og Bodø. Målet for hele Vesterålsmat var at matprodusenter i Vesterålen kunne ha en felles plattform for å få produktene sine ut. Det har vært noen skjær i sjøen de første årene, blant annet med nedleggelsen av slakteriet på Sortland, men nå begynner det å se lyst ut, sier Amundsen.

Ellers sliter bransjen med en nedadgående interesse blant den yngre garde, samtidig som gjennomsnittsalderen øker.

- Vi sliter litt med rekrutteringen, mener Amundsen.

I løpet av våren og forsommeren vil det være et sted mellom 14.000 og 15.000 sauer og lam å se ute på sommerbeite, og til høsten skal alle hantes inn når den årlige saueankingen setter i gang.

Brudd i forhandlingene

Tirsdag ble det brudd i forhandlingene mellom bøndene og staten.

Det betyr at statens tilbud mest sannsynlig sendes til stortinget uendret.

– Det er beklagelig at jordbruket bryter forhandlingene, for vår målsetting var å få til en avtale, sier landbruksminister Sylvi Listhaug til NRK.

Saken vil etter all sannsynlighet bli sendt over fra Regjeringen til Stortinget 23. mai. Saken vil bli behandlet i stortingets næringskomité. Det vil bli avholdt høring i saken. Saken vil bli debattert og stemt over i Stortinget 17. juni.

Rundvask: Matmor er snar med å vaske det nyfødte lammet.

Går fritt: Inne i fjøset løper de små nyfødte lammene fritt mellom båsene.

Ny tilværelse: De små nykomlingene er nysgjerrige på det aller meste.

Tørt: Lammene klarer etter hvert å få i seg noe tørr mat også.

Alle foto: Jonas Olsen